

ПІЗНАЙТЕ ПРАВДУ
А ПРАВДА
ОСВОБОДИТЬ ВАС.

ПРАВОСЛАВНИЙ ВІСТНИК

ЗА НАРІД
І
ЗА ВІРУ.

THE ORTHODOX HERALD

ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ В КАНАДІ.

РІК I.

ВІННІПЕГ, МАН., СЕРПЕНЬ, 1924

ЧИСЛО 5

ПІСЛЯ ПРИМІРУ З АПОСТОЛЬСЬКИХ ЧАСІВ.

Із Євангелій та Діянь Апостольських знаємо, що з між своїх учеників вибрав Ісус Христос дванадцять апостолів. Імена їх були: Симон (Петро), Андрій, Яків Заведів, Іван, Филип, Вартоломей, Матвій, Тома, Яків Алфеїв, Симон Хананець, Юда Іскаріотський і — після євангелістів Марка і Матвія — Тадей, а після євангеліста Луки і Діянь Апостольських — Юда Яковів. Апостоли були найбільш до Ісуса Христа, були його спеціальні довірники.

Як знаємо, один з апостолів, Юда Іскаріотський, зрадив Ісуса Христа. Тоді зійшлися апостоли і рішили заступити місце Юди новим апостолом. З між учеників Христових вони вибрали двох: Йосифа Варсаву і Матвія, помолитися і кинути жереб (льос), хто з них має бути апостолом. Жереб упав на Матвія і таким робом Матвій став апостолом.

Коли Святий Дух зійшов на апостолів, вони зачали проповідувати науку Ісуса Христа перед народом. Людей, що приймали Христову науку, вони хрестили. Між новонаверненими був один Левит (член жидівської священної родини) Йосія, якого апостоли назвали Варнавою. Був се заможний чоловік, який охрестившись, продав своє поле, а гроші приніс до апостолів і зложив перед ними. Подібно робили і другі новонавернені. Одержані в сей спосіб гроші апостоли ділили між тих, що відчували недостаток. У перших християн в дійсності усе було спільне. Однак розділювання всего, що потрібне, між вірних провадилася без належного порядку, бо в апостолів на першій місци було проповідування слова Божого, а не розділювання хліба та одежі. Тому по якімсь часі апостоли скликали першу християнську громаду і сказали: Годі нам покидати проповідування слова Божого і йти служити при столах. Вибери з поміж себе сімох людей доброї слави і нехай вони роблять сю роботу. Се зроблено. Вибраних людей поставлено перед апостолів, вони помолитися, поклали на них свої руки і так повстали перші християнські діякони.

Між діяконами найбільше відзначався Стефан і проти него вскорі звернулася ненависть ворогів нової віри. Вони укаменували Стефана. А між ворогами християнської віри найбільше відзначався один Савло. В одній виправі проти християн він нагло осліп. Зір привернув йому в чудесний спосіб християнин Ананія. Савло навернувся до християнства. Ананія охрестив його і Савло, котрий назвався тепер Павлом, взявся сейчас проповідувати Христову науку. Йому недовіряли християне. Аж поговорив з ним благородний Варнава, запровадив його до апостолів, оповів перед ними його історію і тоді прийнято його в християнську громаду в Єрусалимі. Колиж ненависть ворогів християнства, яка була попередно звернена до діякона Стефана, звернулася тепер до Савла-Павла, коли вороги християнства зачали лагодитися вбити Павла, молода християнська громада вислала його з Єрусалиму.

По якімсь часі бачимо Павла в сирійській місті Антіохії. І оповідають Діяння Апостольські (XIII, 1—4): „Були в церкві, що була в Антіохії, деякі пророки та вчителі: Варнава та Симон званий Нігером, Лукій Киринейський, Манайл свояк Ірода Четвертовласника та Савло. Коли вони служили Господови і постили, сказав до них Дух Святий: Відлучіть мені Варнаву та Савла на діло, до которого я їх покликав. І вони попустивши та помолитися, поклали на них свої руки і відпустили їх. І вони, послані Духом Святим, відійшли до Селевкії, а звідтіля відплили на Кипр”. Так зачалася апостольське життя св. Павла, на скільки Святе Письмо свідчить, найвизначнішого між апостолами. Так зачалася й апостольське життя Варнави.

Святий Павло причисляється до апостолів, хоч він ні не ходив з Христом, як другі апостоли, ні не назначили його апостолом другі апостоли, як апостола Матвія. Павло став апостолом тільки через те, що в нім показалася апостольська здібність, — Святий Дух. А вверньою формою його назначення на становище апостола було покладення на него рук не апостолів, тільки звичайних християн-проповідників в Антіохії, після того, як вони молилися і постили.

Взагалі число апостолів не обмежувалося на дванадцять, ані не на чотирнацять (враз з Павлом і Варнавою). Число апостолів, о скільки відомо, було більше. Ось маємо євангелістів Марка і Луку, яких числиться також до апостолів, хоч в первісним списі апостолів їх нема. А вже щодо Павла то нема найменшого сумніву, що церква постійно вважала його за апостола. Діяння Апостольські — се переважно діяння апостола Павла. Майже в кождім своїм листі (посланню) святий Павло виразно зазначає, що він апостол. І його апостольства християнська церква ніколи не оспорювала.

Тай чи можна було оспорювати його апостольство? Слово „апостол” значить посланець, висланець, а в християнським уживанню — ученик Христа, спеціально призначений на те, щоби проповідувати слово Боже. Як Павло, найдіяльніший з апостолів, не був таким, то можна питатися, чи взагалі були які апостоли.

В листах (посланнях) св. Павла находимо також докази, що вже в його часах були в християнській церкві крім апостолів не тільки діякони, але й єпископи (посл. до Фидипян, I, 1), хоч в Святім Письмі нема ближших пояснень, в який спосіб назначувано єпископів і в яких цілях. Зрештою про сю ціль нема що багато говорити, бо її поясняє саме значіння слова „єпископ”. Се грецьке слово, що в буквальному перекладі на українську мову значить „наглядач”, значить чоловік, що має духовний нагляд над вірними. Подібнеж значіння має слово „пресвітер” — священник, — чоловік з дальшим зором, отже також наглядач. Тільки пресвітерами у первісних християн бували звичайно люди старші з більшою повагою в церковних справах в своїй місцевості, але не з такою великою, як єпископи, котрих повага розтягалася на цілі округи. В дійсності єпископи були більше чимсь в роді осілих на стало апостолів.

Як і хто в первісних християн назначував пресвітерів та єпископів, про се Святе Письмо не говорить, але се е записано в інших книжках. Назначували їх очевидно декуди апостоли, а декуди самі християнські громади. Оттак в листі ап. Павла до Тимотея (I, 3) находимо натяк на те, що сам ап. Павло назначив Тимотея „наглядачем” в Ефезі (Якож ублажав я тебе пробувати в Ефезі, ідучи в Македонію, щоб завітуйав деяким не інше вчити). Та враз з тим зовсім природне е припущення, що як самого св. Павла піднесено до становища апостола без посередництва других апостолів, так і єпископів та пресвітерів рукопоклали самі вірні, не завжди чекаючи на апостольське рукоположення. І справді е зовсім певні історичні докази, що в деяких християнських краях через сотки літ правильно вибирано і рукопокладувано священників та єпископів в той самий спосіб, як рукоположено св. Павла на апостола. Іменно се діялося через сотки літ в александрійській церкві та ще й доси діється в православній вірменській церкві.

Певна річ, що безмежна свобода рукопокладання духовенства не все могла бути практичною. Добре е, коли беруться до сего люди щиро-релігійні, свідомі і з чистими намірами. Біда в тім, що в світі е люди і людська. І в людську душу другий людині не так легко вглянути. З людьми, котрі вміють гарно свої погані цілі маскувати, можна і найсвятійше діло осквернити. Отже вже й св. Павло в згаданім висше листі до Тимофія звертає йому увагу: „Рук скоро не клади на нікого”. (V, 22) Значить: Будь осторожний з тим, кого рукопокладаєш.

Ся осторожність допровадила до того, що з часом увійшло в правило, що пресвітера має рукопокладати тільки правильно назначений єпископ, а єпископа мають рукопокладати бодай два інші правильно рукоположені єпископи.

Що мали на меті святі отці, які укладали отсе правило?

В першій мірі їм ходило о те, щоби не допускати на духовні становища людей невідповідних, необзнакомлених як слід з Христовою наукою, людей нечесних, людей без дару Святого Духа. Дальше їм ходило о те, аби опинити легковаження рукопокладання, а навіть надужиття при рукопокладанню. Як довго правило не було ясне і усталене, то надужиття були можливі і прим. єпископи виключені з